

sodbe. — Drugo pot bomo sploh govorili zastran porot v Ljubljani. —

Z veseljem naznanimo, da c. k. naj višji sodnija na Dunaji je g. Janeza Navratila, slavnoznana vrednika „Vedeža“ izvolila za kancelista pri imenovani sodni; — izverstni Slovenc bo zamogel pri ti vradii tudi slovenske opravila ročno opravljati.

Slovensko berilo za 1 gimnazijalni razred,

po naukazu visociga c. k. ministerstva bogočastja in úka za vse c. k. gimnazije poterjeno, kjer slovenski jezik ali za materni ali za drugi deželni jezik veljá,

se dobí pri meni terdovezano po 22 kraje.

Kdor 12 iztisov vzame, dobi eniga poverh. Tiste gospode, kateri želé za gimnazije po Slovenskim več iztisov imenovaniga berila prejeti, prijazno povabim, mi svoje naročila in denar v frankiranih pismih poslati. Ob enim pa tudi opomnim, da je slavno ministerstvo ukazalo, da se imenovano berilo mora povsod po 22 kraje prodajati.

V Ljubljani 22. svečana 1851.

Jožef Blaznik
založnik slov. berila.

Gospod Dr. Kleeman, c. k. nadzornik gimnazijalnih šol na Štajarskim, Krajskim in Koroškim, kterimu je slavno ministerstvo bogočastja in úka vodstvo sostave slovenskiga berila izročilo, ki so ga mnogi rodoljubi na Slovenskim doversili, je dal vredništvu „Novic“ celi naukaz na znanje, ki ga je od vis. ministerstva od 6. sveč. štev. 927 prejel.

Ker se nam potrebno zdí, imenovani važni naukaz ne le vsim g. pisateljem slov. berila, temuč vsim Slovincam razodéti, ga izročimo v sledečih versticah občinstvu. Gosp. minister takole piše g. Kleemanu:

„Predloženi 1. zvezek slovenskiga berila sim priporočil za vse gimnazije, kjer slovenski jezik ali za materni ali za drugi deželni jezik veljá, s to pogodbo, da boste vse poskerbeli, česar je treba, da se bo imenovana knjiga za postavljeno ceno po vsih gimnazijalnih krajih dobivala. Kar knjigo vtiče, za potrebno spoznam, nekatere opombe pristaviti, po kterih se bo moralo pri drugim natisu tega 1. zvezka, kakor tudi pri sledečih zvezkih ravnati. O gramatikalnih in leksikalnih oblikah se najdejo v nji mnoge različnosti; skoraj vsak pisatelj se je o tem ravnal po jeziku svojiga rojstniga kraja ali po svojih jezikoslovnih vodilih, in dostikrat se najde, da ravno tajisti pisatelj piše zdaj tako zdaj tako. Ako ravno dobro previdim, da dan današnji, ko se slovenski jezik o dōbi razcvetja znajde, se morajo vse različnosti narečja za obveljavnost poganjati, da se občni jezikoslovni zaklad obogati, se mora vunder pri knjigah, za úk v šolah določenih, terjati, da so jezikoslovne oblike, kolikor je le moč, popolnoma edine, ker brez tega se ne da tista gotovost jezika doseči, ki jo je treba v šolah zadobiti, in napredek slovenskiga slovstva (literature) terja že sam po sebi, da se, berž ko je mogoče, edini književni jezik vstanovi. Ker je pa „občni deržavni zakonik in vladni list“ pot nastopil, po kteri se zamorejo vse slovenske podnarečja v jedni književni jezik zediniti, in ker se sme pričakovati, da bo jezik postave (zakona), pospeči-joč izobraženje javniga vradniga jezika, tudi v slovstvu pervenstvo zadobil, se ne branim izreči, da ima ta jezik tudi v šole vpeljan biti. Skerbite tedaj, da bojo gramatikalne oblike in pravopis deržavniga zako-

nika pravilo (Regel) pri sledečih izdajah slov. berila, in da tudi pri družih gimnazijalnih šolskih knjigah se bo po tem pravilu ravnalo. Le tako pisane knjige bom pripustil za učbino rabo.“

Thun s./r.

Čeravno mi nismo nikakor za tiste „oblike“, o kterih se je že veliko „pro“ in „contra“ pisalo, in čeravno nam je in nam bo za slovenski jezik g. Metelkova gramatika (tode ne njegov pravopis) vedno vodilo, moramo vunder očitno spoznati, da se nam prav zdí, da je slavno ministerstvo za šolske knjige jednoličnost pisanja oktroiralo. Oblike so malenkosti, in dokler se za take malovažnosti kavšamo in strastno ravsamo, zamujamo po otročje dragi čas za pisanje Slovincam na vse strani tako potrebnih knjig! Pišite ega ali iga, om ali am: da le koristne knjige v čisti slovenšini na dan spravite. Nam je gramatika perva in glavna stvar; po ti sodimo veljavnost slov. pisatelja, ne pa po „oblikah“ ki so nekterim jedinozveličavne!! To so naše misli. Zato ne branim v „Novicah“ nikomur pisati, kakor mu je drago in ljubo, — ali to nasprot želimo, da naj tudi nam nihče v „malenkostih“ svobode ne krati. Mi pišemo le v podúk narodu: njegova omika je naša naloga, po kteri bomo zvesto ravnali do zadnjiga dihljeja. Ta namen, kolikor je v naši moči, doseči, moramo pa tako pisati, da nas narod lahko razume, — da naše pisanje tudi prost človek rad v roke vzame, in ga — nekatere verstice bravši — ne verže v kot, rekoč: „Kdo vruga bo to bral, saj nič ne razumem.“ Napčna pot je, sedaj, ko imamo ljudstvo še le k branju vabiti, in po branju omikati, v tisti zmesi pisati, ki ni ne slovenski ne ilirski jezik, ampak polután iz obéh; ljudstvo ga clo ne razume, omikani Slovenec pa se tudi o njem potí. Koliko takih knjig se spečá med ljudstvo? Ali jih pisatelji veliko prodajo? Prašajmo knjigoteržce, naj povejo: kaj skušnja kaže? Nič se ne da prena gliti, sosebno kar jezik naroda vtiče. Naše ljudstvo je še le otrok o branju knjig, pišimo mu po njegovim, če za narod pišemo; scer ne bo imel nobeniga dobička od nas in našiga prizadevanja; popravljajmo le to, kar je napčniga, ponemčani-ga, polahaniga. Ko bomo tako slovenski narod branja mnogih knjig privadili, ko bojo vsi otroci v šole hodili, in v šoli pripravljeni za razumnost tudi družih besed naših slovanskih bratov, takrat bo prišla dōba Majarjevih pravil, — zdej je po naši občirni skušnji še — ní.

To so misli na našim stanju — z oziram na narod, brez kteriga omike ni nikodar žive narodnosti. S takimi mislimi se pa ne zoperstavljamo hvale vrednimu prizadevanju ediniga južnoslovanskiga književniga jezika, in nar večí srečo in dober uspeh želimo vsim pisateljem na tem polju, kterimu naše ni nasprot, ampak mu le goden in sposoben narod pripravlja. Naj nas iskrena „mladost meče“ v „nespametno stranko starovičev — specifikarjev“ — to nas nikakor ne žali, saj ne vé, kaj dela — mi ne delamo za hvalo „iskrene mladine“, kakor nas tudi ne straši graja protivnih „starih“. Nase vodilo je omika ljudstva, kteriga potrebe dobro poznamo in živo spoznamo, pa tudi vémo, da se mu ne pomaga s samimi „oblikami“, naj bojo „ega“ ali „iga“. Ministerstvu pa smo za njegov dopis na g. Kleemana, v kterim za slov. jezik mnogo veseliga beremo, serčno hvaležni, in radi bomo pomagali, če se naše in naših ravnomislečih prijatelov pisanje tudi z „ega“ in „emu“ natiskuje — v zveličanje „egatov“ in „emutov“; le to jih prosimo: naj sami ne mešajo „ega“ in „iga“, „em“ in „im“ na vsaki 3. versti. Vredništvo.